

KÖNYVTÁRI TÁJÉKOZTATÓ

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE

K i a d j a
az Országos Széchényi Könyvtár

---

2. évfolyam

10. szám

1956. december

Schadwill, Kurt:

TÁVLATOK A JÁRÁSI KÖNYVTÁRAK ELŐTT

A munka koordinálása. A második ötéves terv fő célkitűzései.

1956. június 14. és 15.-én ülésezett a Zentralinstitut für Bibliothekswesen /Központi Könyvtárügyi Intézet/ által összehívott bizottság, amelynek tagjai tapasztalt járási könyvtárosok, megyekönyvtárak munkatársai és a Zentralinstitut könyvtárszervezési és könyvtártechnikai osztályának tagjai voltak. A tanácskozás az alábbi tervekkel foglalkozott:

1/ Javaslatok "A járási köznevelődési könyvtárügyének szervezésére vonatkozó rendelet"-hez.

2/ A "Vezérfonal a járási könyvtárak munkájához" e. tervezet szerkezeti felépítése.

3/ A járási könyvtárak ügymenete és igazgatása, beleértve a munka segédeszközait is.

A tervezetek határozott, pontosan körvonalazott távlatokat nyitnak a vidéki könyvtárak - elsősorban a vidéki könyvtári munka központjai, a járási könyvtárak számára. Ezekre az irányelvekre épül majd fel a "Vezérfonal a járási könyvtárak munkájához". Ez a vezérfonal a Zentralinstitut alapos előmunkálatai után, a gyakorlati munka képviselőivel való állandó kapcsolat eredményeként kell hogy létrejűjjön, a jelentős lépést jelent majd könyvtárügyünk fejlődésének útján. A mecklenburgi, thüringiai, szászországi, stb. járási könyvtárak ezzel végre egységes elvet kapnak az egyenlő szervezeti formák, egyenlő igazgatási irányelvek és azonos segédeszközök megteremtéséhez.

Nyilván minden könyvtár szívesen tudna meg többet a járási könyvtárak munkájához készülő vezérfontsról. Kezdjük annak a rendeletnek a tervezetével, amelyet a Művelődésügyi Minisztérium kötelező alapként kíván kibocsátani a járás közművelődési könyvtárügyének rendszeréhez. Ebben bevezetésképpen tisztázzák a járási tanács művelődési osztályának viszonyát a könyvtárakhoz, ez állami szerv és a járási könyvtár feladatainak elhatárolását, valamint körvonalazzák a járási könyvtár szervező és központi szerepét a járás könyvtárügyében, meghatározzák helyi és a helyieket meghaladó feladatait, Továbbá rögzíteni kell azt a hálózatot is, amelyet a járásban az általános, nyilvános könyvtárak és a jövőben mind nagyobb jelentőségű, a gépállomások körzetében /újabb szakkifejezés! / működő, központi községi könyvtárak alkotnak. E központi községi könyvtáraknak, mint főhivatású könyvtárossal működő könyvtáraknak az lesz a feladatuk, hogy a helyi munkán kívül a járási könyvtárral együttműködve irányítsák a gépállomás körzetében lévő kisebb falusi könyvtárakat és támogassák azok irodalompropagandáját, Egyik leglényegesebb feladatuk lesz a mezőgazdasági szakirodalom propagálása az egész gépállomási körzetben. A központi községi könyvtár székhelye nincs feltétlenül ahhoz a helyhez kötve, ahol a gépállomás igazgatósága működik. Ha ez a helység kicsi, vagy kedvezőtlen fekvésű, a központi községi könyvtár áthelyezhető a gépállomás körzetének középpontjába; a gépállomás kulturpolitikai munkájával való szoros kapcsolatot azonban mindenképpen biztosítani kell.

A járás közművelődési könyvtárhálózatához tartoznak még az 5 ezer-nél több lakosú községek főhivatású könyvtáros által vezetett városi és községi könyvtárai...

Az eddig nem főhivatású könyvtáros által kezelt könyvtárakat a jövőben önálló, továbbfejlesztendő könyvállománnyal rendelkező községi könyvtárakra és könyvállomásokra /-még egy szakkifejezés! / kell osztani. A könyvállomások csak a legszükségesebb állománnyal rendelkeznek és a járási könyvtártól kapott csereanyaggal dolgoznak. Hogy községi könyvtár vagy könyvállomás lesz-e egy-egy gyűjtemény, azt a település nagysága, jelentősége és mindenkorai fejlődése szerint kell eldönteni. Ezt a szempontot a járási könyvtárak lehetőleg már most, a könyvtárhálózat tervezésénél vegyék figyelembe. Emellett gondoljanak azokra a vidéken várható szervezeti változásokra, amelyek ugynevezett központi falvak létesítéséből következnek. Lehetőleg ezek a központi falvak legyenek a jövőben központi községi könyvtárak székhelyei. Nagyobb falvak nem főhivatású könyvtáros által vezetett könyvtárait később szükség esetén továbbfejleszthetjük főhivatású könyvtárossal dolgozó könyvtárrá.

Hogy a járási könyvtár közös szakmai irányítást és felügyeletet gyakorolhasson a járás valamennyi közművelődési könyvtára fölött, azt javasolták, hogy a járási könyvtár a jövőben a járási székhely központi gyermekkönyvtárával együttesen irányítsa az uttörőházak és az iskolák gyermekkönyvtárait is. A járási könyvtárosok ezzel kapcsolatos nagy felelősségét megkönnyíti, hogy a főhivatású könyvtárossal rendelkező központi községi könyvtárak támogatást nyújtanak az ellenőrzéshez és az irányításhoz. Mindezek ellenére szükség lesz a járási könyvtárosok különleges továbbképzésére, valamint tevékenységük nagyobb elismerésére. E munkák és feladatok biztosítására a bizottság javasolta, vegyék ki a járási könyvtárakat a városok irányítása alól és helyezték - amint ez a Szovjetunióban is van - a járási tanácsok fennhatósága alá. Meggondo-

Landó László más, a helyi feladatokat ellátó könyvtárak helyzetének hasonló szabályozása.

Ezek szerint a járásban lévő könyvtárak szervezeti felépítése a következőképpen nézne ki:

J á r á s i k ö n y v t á r .

Központi községi könyvtárak a gépállományok körzetében.

Főkezelési könyvtárak által vezetett városi és községi könyvtárak.

Nem főkezelési könyvtárak által vezetett kistvárosi és községi könyvtárak.

Nem főkezelési könyvtárak által vezetett könyvállomások.

Önálló gyermekkönyvtárak.

Gyermekkönyvtárak részlegek a főkezelési könyvtárakkal dolgozó könyvtárakban.

Iskolai könyvtárak azokban a helységekben, ahol nem főkezelési

könyvtárossal működő könyvtár van.

Szakszervezeti könyvtárak.

Intézeti könyvtárak.

Most bezzélünk a második napirendi pontnál, a járási könyvtárak munkájához készíthető vezérfonal szervezeti felépítéséről. Ez az öt fejezethez álló vezérfonal figyelembe fogja venni a járási könyvtár valamennyi munkaterületét. Az első fejezet a vidéki könyvtárak általános felépítéséről és kulturpolitikai feladatairól, valamint a Német Demokratikus Köztársaság közművelődési könyvtárügyének szervezeti tárgyáról. A további fejezetek foglalkoznak a járási könyvtárak felépítésével a vidéki könyvtárhálózatban belül, a járási könyvtár személynzetével és annak képzettségével. A legnagyobb részt azonban a járási könyvtárak feladatai és munkamódszerei /az állomány kiépítése, gyarapítása, feltárása, a kölcsönzés és annak megszervezése, irodalmi tömegmunka, az olvasóval való foglalkozás, a járás területén lévő könyvtárak tervezése, létesítése és vezetése, a munka eredményeinek közlése és értékelése, a fő- és mellékfeladatú munkatársak képzése/ állik fel. Egy másik részt a járási könyvtári technikának és igazgatásnak /könyvfeldolgozás, katalógus, a helyi és postai kölcsönzés technikája, statisztika, könyvtárak irányítása és ellenőrzése, tervezés és jelentés, gazdasági vezetés, járási könyvtárközi kölcsönzési szabályzat/ szentelnek...

A munkaértékelés utolsó napirendi pontja behatóan foglalkozik a járási könyvtárak belső munkájával, a könyvtártechnikával és az igazgatással, beleértve a segédeszközöket is...

A bizottság a két nap alatt behatóan megvitatotta és alapvetően megbeszélte a Zentralinstitut által előterjesztett tervezeteket /ezek az utóbbi megelőzően részben már a résztvevők rendelkezésére állottak/. A tárgyaló anyag, ha a szükséges átdolgozások után nyomtatásban megjelent, értékes segítséget fog nyújtani valamennyi járási könyvtár munkájához. A már befejezés előtt álló "Vezérfonal a járási könyvtárak munkájához" értékét főleg abban látjuk, hogy a Német Demokratikus Köztársaság valamennyi járási könyvtára egységes elvek szerint fog dolgozni. Ezen kívül azok a technikai könnyítések, amelyeket a központilag beszerezhető segédeszközök biztosítanak, felszabadítják a járási könyvtárak munkatársainak erejét és idejét a tulajdonképpeni kulturpolitikai feladatok számára.

.....

= Der Bibliothekar, 1956. 8.sz. 459-462.1.